

Mykotická onemocnění

Většinou dlouhodobá onemocnění způsobená patogenními houbami, důležitá je především prevence – tato onemocnění se projevují až po dlouhé době od nakažení, takže léčba je v tuto dobu již značně problematická.

Favus – infekční dermatomykóza

Původce *Trichophyton gallinae*, pochází z východní Asie, postihuje jednotlivé kusy, v chovech se šíří velmi pomalu, s dlouhodobým průběhem, napadá především holou kůži na hlavě, kožní laloky apod. Přenos je možný přímým kontaktem (např. při transportu), ale i krmivem nebo technickými zařízeními, která byla kontaminována odlupujícími se šupinkami kůže.

Klinické příznaky – změny na holé kůži na hlavě a kořeni zobáku – bělavé šupiny až žlutobílé nálepy; postupně šíření na oční víčka – tvorba šupin, ztlustění a zřasení kůže, zánět rohovky, ztráta zraku, typický zápach po plísni; vzácně šíření na celé tělo, vypadávání peří, hubnutí, žloutenka, samovolné uzdravení nebo úhyn. Léčba je velmi problematická a často neúčinná, důležitá je především prevence (zásady zoohygieny atd.).

Aspergilóza

Původce plísně rodu *Aspergillus* – zdroj infekce kontaminované krmivo, podestýlka, prostředí voliér, postihuje především plíce a vzdušné vaky. Spory se šíří vzduchem, vysoká vlhkost a teplota podporují růst, možná i kontaminace vajec v líhních a prorůstání přes skořápku. Akutní forma – při zamoření líhni a nakažení ihned po vylíhnutí, klinické příznaky u jednodenních kuřat, hromadné onemocnění, úhyn do 5. dne věku. Chronická forma – výskyt sporadicky u jednotlivých ptáků, šíření vdechováním plísňových spor ze vzduchu; odolnost proti onemocnění snižuje transport, vlhké prostředí, vysoká koncentrace ptáků, špatná výživa a větrání vnitřních prostorů, nízký věk, současná přítomnost dalších onemocnění.

Klinické příznaky – akutní forma – mláďata do 3 týdnů věku, v 5–50 % případů úhyn bez viditelných klinických příznaků, ospalost, nechutenství, hladovění, načepýřené peří, poruchy pohybu, kašel a kýchání, ochrnutí, úhyn. Chronická forma – vleklé dlouhodobé chřadnutí, vyhubnutí, zakrslost, dýchání s otevřeným zobákem, úhyn v cca 5 % případů – postiženy i mozek, oči, kosti a další orgány.

Pitevní nález – zánětlivé změny na sliznicích a serózách, sýrovitá až želatinózní hmota v průdušnici a průduškách, šedé nebo žlutobílé útvary v plicích a vzdušných vacích, nálepy a pablány v dutině tělní, chronické záněty v obratlích a prsní kosti, postupně až nekrotické změny v plicích.

Prevence – dodržování zoohygienických a preventivních opatření (viz pravidla prevence), dostatečné větrání (např. při zimování teplomilných bažantů), nepoužívat zaplísňené krmivo ani jiné materiály, omezení prašnosti prostředí, při pravidelné desinfekci lze použít i přípravky speciálně proti plísním, např. modrou skalici (síran měďnatý, CuSO_4). Při projevení se klinických příznaků je onemocnění většinou již prakticky neléčitelné.

Mykotoxikózy

Otravy způsobené toxiny, které jsou produkovány plísněmi v zaplísněném krmivu, v chovech bažantů nejčastější mykotická onemocnění. Přes 350 druhů plísní produkuje přes 300 toxinů – velká variabilita klinických příznaků – hlavně rody *Aspergillus*, *Penicillium*, *Fusarium*, *Stachybotrys*, kontaminovány hlavně obiloviny. Akutní forma – při příjmu vysoké dávky – náhlý úhyn bez klinických příznaků; chronická forma – nespecifické chřadnutí, zakrslost, nechutenství, v chovné sezóně poruchy snášení a nízká líhivost vajec, často samovolné uzdravení po zastavení zkrmování kontaminovaného krmiva.

Aflatoxikóza – hlavně v tropických oblastech, více typů aflatoxinů s různou toxicitou – B1 (nejtoxicičtější), G1, B2, G2, klinické příznaky se objevují při dávce 2–20 µg/kg krmiva, toxin je zneškodněn slunečním zářením a oxidačními činidly (např. manganistan draselný, KMnO₄; peroxid vodíku H₂O₂). Působí poruchy jater, ledvin, krvetvorby a nervové poruchy; akutní forma – krváceniny, chudokrevnost, snížená imunita – zvýšený výskyt jiných onemocnění, degenerativní změny jater, proliferace žlučvodů; chronická forma – nechutenství, hladovění, poruchy růstu, snížená imunita – až úhyn na sekundární infekce, poruchy snášení a líhivosti vajec.

Ochratoxikóza – způsobena ochratoxinem, produkován plísněmi *Aspergillus ochraceus* a *Penicillium viridicatum*; nejnebezpečnější ochratoxin A – způsobuje poruchy ledvin, jater, krvetvorby, nervové poruchy a sníženou odolnost proti sekundárním onemocněním, typické změny jsou nekróza proximálních tubulů ledvin, inhibice vylučování kyseliny močové, bledé, zduřelé a tuhé ledviny – postupně až selhání ledvin a úhyn, dále degenerace jater a imunitního systému. Klinické příznaky – nespecifické chřadnutí, u mláďat poruchy růstu, chudokrevnost, poruchy opeření, zvýšený výskyt dalších onemocnění.

Fusariotoxikózy – nejčastější mykotoxikózy v mírném pásmu, hlavně plísně rodů *Fusarium* a *Stachybotrys* – pro růst vyžadují teploty pod 20°C a vysokou vlhkost, nejčastěji T-2 toxin, diacetoxyscirpenol (DAS) a deoxynivalenol (DON, vomitoxin). Hlavním mechanismem působení toxinů je blokování syntézy bílkovin (důsledkem je degenerace imunitního systému a zvýšená náchylnost k ostatním onemocněním), dále toxiny dráždí střevní sliznici (vznikají nekrotické až vředovité změny), dalšími projevy otravy jsou krváceniny, nekrózy kůže, poruchy opeření, nervové poruchy – ochrnutí, poruchy koordinace pohybů, křeče; degenerativní změny svaloviny, jater, ledvin, u mladých ptáků poruchy vývoje kostí (příznaky rachitidy, popř. degenerativní změny kloubních chrupavek).